

minden politikai kényszerűségről való megfélemlkezés. Az a hang ez, mely a harsány szólamok korában feltűnő halkságával kétszeresen magára tudta vonni a figyelmet. Valami új kifejezési módja a közérzületnek, mely a háború-vesztés első éveit, az ökölrázó hazafias vers szélsőségei után a magyar lelkeket elfogta. Miklós Jenő Árva Jánosai, kurucai, vitam et sanguinem kiáltó vitézei mind a megfáradt testű, gesztusokban szegény, de lelkében tettek jövőjét rejtő magyarság pásztortűzhunyorgása. Nem a kemény sujtások embere itt sem, hanem az allegóriáké. A csatakürttel is megpróbálkozik, de igazán kristálytisztán az angyal-csengetyűi zengenek, s magyar-vallásos éneke a legforróbb zsaratnok, mely a bizalmatlanság hamuja alól ki-kivillanva, tíz kötetnyi kulisszaráznál jobban gyújt. Ezekben a legszebb Miklós-versekben, melyek annyiszor voltak szenczációi a *Magyarságnak*, nincs semmi vértolulás, de aki olvassa őket, önkénytelenül arcába fut a vér. Nála a «mi a magyar most?» meg a «névben él csak, többé nincs jelen» háborgásai is ugyanolyan szelíd képekben oldódnak fel, mint tulajdon ifjúságának örök emlékezete. Ne higgyük, hogy Miklós Jenő elejti a keserű témát. Egy zárjelek közé írt dupla sorral a vers végén fel tudja kelteni azt a hangulatot, mely a dicsőséges magyar mult és a sivár, csonka jelen szembesítésekor elfog. Semmi szobóság, képhalmozás, hangfokozás, és mégis, a költő szíven csap, édesbús fájdalommal olt belénk s végtelen hangulattávlatot bontogat képzeletünknek:

Ezer éve,  
Hogy letelepedtünk,  
Ezer éve  
Szenvedést vetettünk!  
Csak ló, lovas  
Figyel még az ürben —  
(Krónikákban,  
Kék miniatürben).

Csodálatosan szép világ Miklós Jenő költészete. Mintha tengerszem síma tükrén suhannánk, melyből pazar színnek és dallamok sejtelméi szűrődnek. A legszemélyibb líra s mégis egy egész elárvult nemzet szíve dobog benne. A felületes olvasó aligha érzi rejtett szépségeit. Könnyen csonkaságot, egyhangúságot emlegethet, félhomályt és múlt hangulatot, mely a szavak felületén vibrál s a szavak mélyében veszti el hajszálygökereit. Magányosan nem

mindig rögződnek belénk ezek a versek a körvonalak határozottságával, a gondolat- és érzéstartalom külön tónusával: de együtt olvasva hatványozott erejük van s egysége, eredeti kötet-hangulatba varázsolnak. Hőfehér, szűztisztaságú világ, templomi áhitatú. Szélesebb körben is hatni tud, nagyon szeretik minden rendű és rangú magyarok s nem csodálkozunk, hogy megmagsokasította a *Magyarság* olvasótáborát. Egyetlen mélységes magyar dal ez a könyv, a tragikus magyar ég legszebb báránnyelbője. *Vajthó László.*

**Csallóközi Múzeum.** Szerkesztette és kiadja *Jankó Zoltán*, Bratislava-Pozsony, 1928. 106. 11. A fevidéki magyarság körében éledező tudományos tevékenység bizonyítéka e könyv. Egy átgondolt programú kutatási munkásság első fecskeje. Ennélfogva leginkább célkitűzésekkel, tervezetésekkel, elvi kérdések tisztázásával találkozunk lapjain. Van benne azonban néhány maradandó értékű, új adatokat közlő alapos tanulmány is. Célja a felvidéki, elsősorban csallóközi magyarság ősi néphagyományainak, népművészetének, népköltészetének, mitológiai maradványainak kutatása, közlése, a fenyegető elpusztulásnak talán utolsó órájában. Másrészt figyelmessé akarja tenni elsősorban a Csallóköz barátait a már meglévő *somorjai Csallóközi Múzeumra* s útját akarja egyengetni a *Csallóközi Múzeum-Egyesületnek*. Ennek hivatása lesz, hogy a múzeumot a Csallóközhöz méltó kultúrintézménnyé fejlessze.

*Bognár Cecil* bevezető gondolatai után (*Csodálatos nép a magyar*), *Szekfű Gyula* (*Csallóközi jégtörök*), *Weyde Gizella dr.* (*Milyen legyen a Csallóközi Múzeum*), *Bittera Károly* (*A mi falunk*), *Kemény Lajos* (*Emlékezzünk csallóközi régiekről*) célkitűzésekkel, illetve az ősökre való emlékezéssel telített cikkei következnék. Maradandó értékkel és érdekléssel bír a könyvben *Khin Antal* somorjai tanító-képzőintézeti tanár három tanulmánya: 1. *Mit beszél a Csallóköz?* 2. *Göncöl tántos*. 3. *Csallóközi vízhalászat*. *Khin Antal* a csallóközi folklóre egyik legalaposabb ismerője. Munkásságának értéke abban rejlik, hogy szakszerű felkészültséggel kutatja a Csallóköz magyar népének hagyományait s a tudomány fegyvereivel védi az ősi rögtöt a betolakodó cseh kulturális imperializmussal szemben. A fiatalság

forrongó merészsége tűnik ki *Balogh Edgár* cikkéből (A csallóközi ember történelme). A tehetséget nem tagadhatjuk meg tőle. Csak örülni lehet, hogy mai határainkon túl is bontakozik, tanul, kutat, az akadémikus műveltségű ifjú magyar nemzedék. Néhai *Kisfaludy Zsigmond* pozsonyi kanonok hátrahagyott írásából való egy értékes monografikus tanulmány (*Somorja az Árpádok alatt*). *Csáder Mihály* a csallóköz népművészetéről értekezik. Cikkét a címlapot is készítő *Csáder László*, valamint *Nemesszeghy László* rajzai díszítik. A könyv egész illusztrációs anyagáról megjegyezzük, hogy gyönyörű, ősi magyar motívumok gazdagsága jellemzi. Stíluszerűen illeszkednek ezek az illusztrációk a könyvben kifejtett elvi célkitűzésekhez.

A könyv szerkesztőjének és kiadójának szerkesztői munkásságáról is meg kell emlékeznünk, külön dicsérettel. *Jankó Zoltán*, volt magyar főispán-kormánybiztos, a pozsonyi *Uránia* tudományos egyesület ügyvezető igazgatójának többéves közművelődést fejlesztő munkásságára ezúton is felhívjuk a figyelmet. Valóban, csodálatos nép a magyar, hogy válságos időkben akadnak az ősi tüzet ápoló *Jankó Zoltán*jai. *Jankó* szervező erő. Fáradozásainak értelmére két cikke vet világot: 1. *Hogyan lett a Csallóközi Múzeum*. 2. *A Csallóközi Múzeum-Egyesület alapszabályainak tervezete*. Mint ezekből kiténik, a pozsonyvidéki magyarság törhetetlen élniakarásával, nemzeti szellemenben való kulturális haladnivalóságával állunk szemben. Jellemző, hogy a kevertebb lakosságú Pozsony helyett ennek a magyar megmozdulásnak székhelyül illetékesek a színmagyar területen fekvő *Somorján* választották. Aki megismerkedhetett az elszakított területek magyarságának kultúrküzdemeivel, tapasztalhatta, mily intenzív munka folyik *Somorján* s belőle kiindulva az egész Csallóközben. Újabbban megalakult a Csallóközi Múzeum-Egyesület is, melynek munkásságától néprajzunk kutatói sokat várhatnak.

Bizonyos meghatottsággal forgatjuk a csinos kiállítású könyv lapjait, melyekről biztoshitű magyar kultúröntudat sugárzik. Csallóköz ezeréves magyarságáról, népmeséink Aranykertjéről szólnak az írások. Nehéz körülmények között dolgoznak felvidéki véreink. Bizalmat az őnt beléjük, hogy egy milliós magyar ethnikai tömbre támaszkodhatnak. A multat

kutadják, hogy a jövőt építhessék. A mai magyar határokon túl a Csallóköz és a székelyföld ősi településű, autochton kultúrájú magyarsága történelmet alakító erőtartalék. Ha politikailag nem is segíthetünk elszakadt véreinken, azt az egyet köteles megtenni az anyaország lakossága, elsősorban a tudományos, művészeti és irodalmi körök, hogy állandó és fokozott érdeklődéssel forduljanak az elszakított magyarság élniakarásának kulturális és tudományos megnyilvánulásai felé. Aki csak teheti, vegye meg könyveiket, újságaikat, hogy ezzel is szorosabbra fonódjék a felbontható magyar kulturális egyvőrtartozás.

A csallóközi jégtörőkről szóló elmélkedésében találóan írja *Szekfü Gyula*: «Múzeum és tudományos élet olyanok között, akik csak ünnepi óráikban emelkedhetnek fel napi gondjaikból ily érdeklődéshez, nehéz kezdemény és a csallóközi vállalkozás joggal hasonlítható a régmúlt kor jégtörő munkájához.

De amint a mai csallóköziek ősei háromszáz év előtt évről-évre szorgosan elvégezték a jégtörést, mert tudták, hogy maguk és családjuk élete, hajlékuk sorsa függött e munkájuktól: épen úgy becsülettel és sikerrel fogja végezni a mai nemzedék is a kulturális jégtörő munkát, mert tudja, hogy ettől függ manapság megint az élet, a jólét, a jövő. És a többi magyarság, határokon túl és innen, tisztelettel és szeretettel tekint a csallóközi jégtörőkre».

*Virányi Elemér.*

**Magyar költők.** (A Magyar Népművelés könyvei.) Szerkesztik: **Zlinszky Aladár** és **Vajthó László**. Budapest, Kir. Magyar Egyetemi nyomda. A szerkesztők azzal vezetik be ezt az anthológiát, hogy «két kötetben adják a magyar költészet színe-javát». «Bizonyára vannak régi és főleg újabb poéták, akiket elkerült figyelmünk; jeles költemények, amelyek gyűjteményünkben hiányoznak. De hisszük, hogy a közölt versek méltók a megjelenésre. S ha a kötetek sikert aratnak, újabb kiadásokban megvalósítjuk a komoly kritika minden tanácsát.»

Köztudomású, hogy irodalmunk a lírában ért el világirodalmi jelentőséget. Ezt a szerkesztők is hangsúlyozzák, akiknek meggyőződése, hogy «a világirodalom egyik legértékesebb versgyűjteményét adják át az olvasónak». Tegyük hozzá: a falu és tanya olvasójának. De ép ezért az anthológia kifo-